

Kirjailija Petri Tammisen Itämeri-haastattelusarja, osa 3

Maassa kiinni

Heikki Haukka, Velkua



Heikki Haukka on Velkuan Salavaisten saaren Haukan tilan vanhaisäntä. Hän on syntynyt vuonna 1928. Heikki Haukan puhe on elävää lounaismurretta, jolle oheinen kirjakielinen käänös ei tee oikeutta – haastattelu jättää näkyviin vain asiat. Toisaalta murteen litteroiminen olisi sekivaikeaa.

Luonteenomaisinta Heikki Haukassa näyttää olevan mielentyyneys. Piirrettä kuvaa hyvin se vuosikymmenten takainen tapaus, josta hänen tyttärensä kertoivat. Heikki Haukka oli hakemassa tyttäriään Helena ja Ullaa veneellä kotiin kouluviikon päätteeksi. Oli syysilta ja merellä hyvin pimeää, mutta Heikki ajoi täydellä kaasulla niin kuin saaristolaisilla on tapana. Vene törmäsi luotoon. Kallio oli rannaltaan loiva, ja vene liukui kovalla ryminällä ja kolinalla luodon päälle ja pysähtyi sinne. Seurasi kauhistunut hiljaisuus, sitten pimeyden keskeltä kuului Heikin hyvin rauhalliset sanat: "Nouskaas flikat ylös."

”

Meidän suku on pitänyt tätä Haukan tilaa ainakin 1540-luvulta. Siinä on ehtinyt vaihtua niin monta sukupolvea, että en minä voinut sitä perinnettä mitenkään katkaista. Ei tarvinnut ollenkaan miettiä, että mihin sitä elämässä ryhtyisi.

Niiden edeltävien sukupolvien elanto tuli tavalla tai toisella aina merestä, mutta minulla se on tullut maasta. En muista, että olisin edes poikiaiässä paljon kalaan kerinnyt. Peltotöitä riitti, ja niihin piti ryhtyä hyvin nuorena. Helposti ajatellaan, että saareissa kaikki liittyy mereen, mutta kyllä täälläkin ollaan maassa kiinni.

Merikin oli vähän niin kuin peltoa varten. Rakkolevää – tai haurua niin kuin täällä sanotaan – kertyi ennen vanhaan rannoille valtavina röykkiöinä. Sitä koottiin talikolla ja vietiin pelloille, se oli hyvää ravinnetta. Ja ruokoa kerättiin eläinten rehuksi. Täällä sanottiin, että mennää säppee, kun kahlattiin veteen

ja niitettiin ruokoa sirpillä. Ei se veneeseen niittäminenkään ollut niin kamalaa, mutta se oli, kun piti ne selässä kantaa sieltä pois ja oli hyvin vetelä kävellä. Kun ruoko sitten kuivattiin, lehmät söi sitä oikein mielellään.

Silakkaa kalastettiin kananrehuksi. Se vasta hommaa oli. Yhdestä rysästä saattoi tulla sen tuhannenkin kilo, ja kaikki ne kalat kärrättiin kalliolle kuivumaan. Joskus tuntui että jokainen hyvä kallio on silakan peitossa. Kuljettiin siellä seassa ja käänneltiin kaloja haravalla. Siinä sai hyvin tarkasti sovitella askeleensa, se kallio kävi liukkaaksi.

Silakka kuivuu viikossa, jos on pouta, mutta jos satoi ja ukkosti, kaloja joutui kääntelemään monta kertaa. Ja lokkeja piti hätyytellä. Niille oli kyllä erikseen tynnyrit reunoilla ja niissä myrkytettyä silakkaa. Kun lokki kävi tynnyrillä syömässä, kyllä se vielä kymmenkunta metriä lensi mutta sitten putosi. Se oli sellaista aikaa, ei ymmärretty ajatella vielä luontoa.

Kun silakat saatiin kuivaksi, ne jauhettiin säkkeihin. Avonaiset, parinkymmenen metrin mittaiset alukset kierteli niitä säkkejä sitten hakemassa. En muista, mitä säkillisestä jauhettua silakkaa maksettiin, mutta hyvin vähän se oli. En usko, että kukaan viitsisi enää ryhtyä semmoiseen työhön.

Muutamilla kalliolla näkyy vielä nykyäänkin erikoinen, punainen väri. Että olisiko se sitten niistä silakoista jäänyt? Ei siellä sammaleetkaan paljon kasva. Sen se silakankuivatustyö ainakin vaikutti, että syön silakan mieluiten aivan tuoreena. Kun jouduin jokin aika sitten Turkuun sairaalaan ja sattui lounaaksi silakkapihvejä, ne jäi minulta syömättä. Sanoin siinä hiukan leikilläni, että ei minulle meinaa maistua viittä tuntia vanhempi silakka. Vaikka ei se ihan pelkkää leikkiäkään ollut.

Merellä kulkemista minä en ole osannut koskaan pelätä. Pikkupoikanakin kuljin koulussa soutamalla, joskus yksin ja joskus naapurin poikien kanssa. En muista, että olisi koskaan jäänyt lähtemättä. Piti vain mennä, vaikka kuinka olisi tuullut. Vain talvisin merenjäällä joskus jännitti. Kun vietiin meijeriin maitoa, minun piti kulkea aina etummaisena, tuura kädessä, ja kopistella että kestääkö.

Minun elämänpiirini on ollut tässä hyvin lähellä, näillä saarilla. Turkuun välillä lähdettiin, käytiin myymässä torilla voita. Menomatkaan kului päivä, sitten höyrylaiva seisoj päivän Turussa, ja vasta kolmannen päivän aamuna lähdettiin taas takaisin. Siinä välissä yövyttiin Linnankadulla tuttavien vanhantavarankaupassa. Siellä oli suuri pöytä, jonka päällä oli paljon tavaraa, ja sen pöydän alla minä aina nukuin.

Korppoon suunnalla kävin sodan jälkeen, kun maatiloilla alkoi ne laskennat. Jokainen eläin ja peltotilkku piti saada papereihin, ja minäkin osallistuin tiedonkeruuseen. Niiltä reissuilta on jäänyt mieleen yksi isäntä, se oli niin pahalla päällä. "Mitä pärkkele se muille kuuluu kuinka monta marjapuskaa mulla on", se ihmetteli. Olihan se vähän niinkin, mutta semmoiset oli säännöt että kaikki merkitään.

Minulla tulee ensi vuonna 90 vuotta täyteen. Jotkut sanoo, että minulla on pysynyt muisti hyvänä, mutta en sitten tiedä. Saattaa se olla sitäkin, että vähenee ne asiat, mitä tässä elämässä täytyy enää muistaa.

//



Pullopistin kolmiosaisessa kaunokirjallisessa kesäsarjassa julkaistaan kirjailija Petri Tammisen tekemiä haastatteluja Suomen ja Ruotsin saariston ja ulkoluotojen asukkaista. Kirjoitukset julkaistaan kolmena heinäkuuisena torstaina Centrum Balticumin 10-vuotisjuhlavuoden kunniaksi.

Petri Tamminen on vääksyläinen kirjailija, joka on julkaissut 11 kaunokirjallista teosta, tuoreimpina Suomen historia (2017) ja Meriromaani (2015). Hän on syntynyt Helsingissä vuonna 1966 ja käynyt koulunsa Turussa. Meressä häntä kiinnostaa, viehättää ja pelottaa se sama kuin avaruudessa: käsittämätön suuruus.